

Примљено: 12. јан. 1995			
Орг. јед.	Број	Датум	Вређност
0603	41/1		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРИРОДНО МАТЕМАТИЧКОГ ФАКУЛТЕТА У НОВОМ САДУ

Наставно-научно веће Природно-математичког факултета у Новом Саду на својој седници од 24. XI 1994. године форми- рало је комисију за предлагање оцене докторске дисертације под насловом "Книнска крајина - географска студија" кандидата Мр Јована Плавше у саставу:

Др Милорад Васовић, редовни професор ПМФ из Београда у пензији, председник

Др Јован Илић, редовни професор ПМФ из Београда у пензији, члан

Др Павле Томић, редовни професор ПМФ из Новог Сада, ментор

Др Раде Давидовић, редовни професор ПМФ из Новог Сада, члан

Др Драголуб Бугарски, редовни професор ПМФ из Новог Сада, члан

Докторска дисертација кандидата мр Јована Плавше под насловом Книнска крајина - географска студија садржи 407 страница са 55 прилога, 58 фотографија и 70 табела. Дисертација обухвата пет поглавља: Увод, Географски положај и величину Книнске крајине, Физичко-географске карактеристике, Друштвено-географске карактеристике и на крају Закључак. У дисертацији је представљена одговарајућа консултована литература од укупно 289 библиогеографских јединица.

У уводном делу дисертације мр Јован Плавша упознаје читаоца са географским положајем испитиваног подручја, истиче основне проблеме и даје краћи осврт по питању регионализације.

У другом поглављу утврђене су границе Книнске крајине, облик и величина. Површина Крајине износи 1.531 км².

Наредно поглавље: Физичко-географске карактеристике, чини један од два централна дела рада. У њему су проучени: геолошки састав, геоморфолошке прилике, клима, хидрографија, педолошки састав, билни и животињски свет Крајине. После прегледа досадашњих изучавања докторант је, полазећи од чињенице да Книнска крајина припада Динаридима, потврдио доминантно присуство кречњака различите чистоће и старости, као и присуство доломита и лапора. Најстарије стене датирају из перма а представљене су дијабазом, пешчарима, шљунковитим бречамима, гипсом, анхидритом и др. Најмлађе стене квартарне старости јављају се у мањем обиму а чине их алувијалне и алувијално-дилувијалне творевине. У склопу геоморфолошких одлика изучене су тектонске црте рељефа, најзначајнији морфолошки облици и морфогенеза рељефа. Утврђен је већи број раседа, бора, кршати, антиклинала и синклинала, а одређен број докторант је први пут утврдио. С обзиром на изузетно велики

број облика релефа, докторант је врло успешно извршио њихову класификацију и изучио најважније: планине (Динару, Свилају, Промину, део Велебита и ~~Плавна~~); површи (Кистањску, мање површи дуж тока Зрмање, Крњезе, Крке и Цетине); кањоне и сутеске (Крке, Цетине, Зрмање, Перуче и др.). Поред ових облика констатовано је постојање : одсека, поља, улегнућа, вртача, шкрапа, каменица, понора, јама и пећина. Најважнији научни допринос докторанта у овом делу рада је, поред правилног дефинисања поменутих облика, заузимање сопственог мишљења о морфогенези појединих облика који су у досадашњој литератури веома мало изучавани или нису уопште изучавани.

Климатске прилике су анализиране на основу две метеоролошке станице : Книн и Шибеник за период 1961 - 1980. година, а анализа падавина, поред ове две станице, вршена је још на четири мање станице. Највећи део Книнске крајине има јадранску климу модификовану континенталним залеђем. Средња годишња температура ваздуха износи 12,8 °C. Током године најчешће дува бура. Просечна годишња количина падавина се креће од 855 мм у Шибенику до 1.148 мм у Книну.

Книнака крајина је типично крашко подручје. Подземне воде, извори и речни токови имају све карактеристике крашке хидрографије. Подземне воде су добро изучене а од површинских токова посебна пажња је посвећена: Крки, ~~Крчићу~~, ~~Бугишници~~, Косовчици, Орашници, Чиколи, Гудучи, Зрмањи и Цетини; језерима: Бабића, Шарено, Бурумско и Перучком језеру (које је током последњег рата уништено).

Педолошка структура Книнске крајине је веома хетерогена. Најважнија земљишта су: црвеница, смеђа карбонатна земљишта и алувијална земљишта. Докторант је правилно утврдио њихову плодност и значај за аграрну производњу.

У последњем одељку физичко-географских карактеристика изучене су најважније особине биљног и животињског света Крајине. Највећи део Крајине налази се у појасу субмедитеранске крашке вегетације коју карактерише шумска заједница храста медунца и белограба. Велике површине крша обрасле су грмљем смрика, решелке, глога и дрена. Фауна овог простора је бројна али не толико примерцима колико врстама.

Обрада четвртог поглавља обухвата друштвено-географске карактеристике, други део централног ~~дела~~ рада, у којима се кандидат суочио са читавим низом проблема и сложених ситуација с обзиром да је већ дуже време Книнска крајина у центру збивања, који потресају простор предходне Југославије. Овај део доктората има три одељка: становништво, привреду и насеља. Изучавајући становништво докторант је пошао, правилно, од порекла становништва, а потом изучио кретање становништва, густину насељености, природно кретање становништва, полно-старосну структуру, националну структуру, структуру становништва према активности и делатности и на крају је изучио домаћи-

нства. Кандидат је успео да све појаве објсни, од раних историјских периода до данас. Проучавајући становништво користио је велики број извора, теренска истраживања и своје искуство, дао је изванредан прилог демографским проучавањима Книнске крајине. Посебну вредност чине проучавања периода насељавања и миграције становништва која су му омогућила да што тачније објасни данашња збивања. Проучавајући структуре становништва кандидат даје правилну оцену о њиховом стању и истовремено даје исправне предлоге за решавање одређених проблема унутар њих.

Привреда је обрађена на модеран економско-географски начин. Он издваја више етапа које врло добро повезује са историјским збивањима, посебно обрађујући развој пољопривреде и сеоских насеља. Веома успешно су обрађене прилике крајинског крша, структура земљишта, начин биљне и сточарске производње. Проучавајући рударство и индустрију докторант је дошао до правилних закључака о узроцима неразвијености ових привредних грана, нудећи истовремено читав низ решења као што су: активирање напуштених рударских објеката, отварање нових и даљим могућностима развоја индустрије.

Полазећи од Цвијићевог модела истраживања насеља, он је веома студиозно изучио насеља од њиховог постанка до данас. Треба истаћи веома успешно коришћење историјске литературе и садржајан теренски рад. Морфологија насеља, типови насеља и куће су такође добро обрађени.

ЗАКЉУЧАК

Докторат како је дат у наслову "Книнска крајина - географска студија" припада регионално-географској студији и у потпуности одговара једној докторској дисертацији. Својом свеобухватношћу у решавању научне проблематике докторска теза мр Јована Плавше представља значајан допринос географској науци. Отуда Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета из Новог Сада да позитивну оцену прихвати и одобри докторанту мр Јовану Плавши да је јавно брани.

Мир. С. Васовић
/ Др Милорад Васовић, ред. проф. Председник /

Павле Томић
/ Др Павле Томић, ред. проф. ментор /

Јован Илић
/ Др Јован Илић, ред. проф. члан /

Раде Давидовић
/ Др Раде Давидовић, ред. проф. члан /

Драгољуб Бугарски
/ Др Драгољуб Бугарски, ред. проф. члан /